

Ülemaailmse eestluse koostöökomisjoni teine koosolek

PROTOKOLL nr 2

31.01.2020

DELTA 21.02.2020 nr 1-19/260-1

- Juhatas: Raivo Küüt (EV Siseministeerium)
Protokollis: Keit Spiegel (EV Siseministeerium)
Osalesid: Riina Solman (EV Siseministeerium, rahvastikuminister), Arne Randmaa (EV Majandus- ja kommunikatsiooniministeerium), Tiit Salumäe (EELKN), Kristi Vinter-Nemvalts (EV Haridus- ja Teadusministeerium), Irene Käosaar (Integratsiooni SA), Andero Adamson (EV Haridus- ja Teadusministeerium), Marju Rink-Abel (Eesti Rahvuskomitee Ühendriikides), Sirje Kiin (Eesti Rahvuskomitee Ühendriikides), Leelo Pukk (Rootsi Eestlaste Liit), Aho Rebas (Rootsi Eestlaste Liit), Tuuli-Emily Liivat (Ülemaailmne Eesti Noortevõrgustik), Evelin Sennett (Eesti Kultuuriseltside Ühendus), Leili Utno (Välis-Eesti Ühing), Tarmo Kruusimäe (Riigikogu Välis-Eesti toetusrühm), Liia Urman (Ülemaailmne Eesti Kesknõukogu), Iivi Zajedova (Ülemaailmne Eesti Kesknõukogu), Katrin Maiste (Eesti Instituut)
Puudusid: Mailis Reps (EV haridusminister), Tõnis Lukas (EV kultuuriminister), Tanel Kiik (EV sotsiaalminister), Kaimar Karu (EV majandus- ja kommunikatsiooniminister), Urmas Reinsalu (EV välisminister), Reet Sehr (Eestlaste Kesknõukogu Kanadas), Marcus Kolga (Eestlaste Kesknõukogu Kanadas), Helja Kirber (Soome Eesti Noored)
Kutsutud: Janne Kendla (EV Välisministeerium), Signe Matteus (EV Välisministeerium), Mariliis Sepp (EV Välisministeerium), Gerttu Aavik (EV Haridus- ja Teadusministeerium), Anne-Ly Reimaa (EV Kultuuriministeerium), Piret Hartman (EV Kultuuriministeerium), Ilmo Au (EV Siseministeerium), Ringo Ringvee (EV Siseministeerium), Egge Kulbok-Lattik (EV Siseministeerium), Lea Danilson-Järg (EV Siseministeerium), Martin Tulit (EV Siseministeerium), Ruth Annus (EV Siseministeerium), Tauri Hütt (MTÜ Globaalsed Eestlased), Marcus Ehasoo (Eesti Õpilasesinduste Liit), Siret Kotka-Repinski (Riigikogu)

Päevakord:

1. Rahvastikuminister Riina Solmani tervitussõnavõtt
2. Ülevaade Üleilmse eestluse programmi koostamisest – kus me oleme ja kuhu liigume? Raivo Küüt, rahvastiku-, kodanikuühiskonna- ja perepoliitika asekanstler
3. Töörühmajuhude ülevaade töörühmade tööst ja arutelu
Töörühmajuhud teevad 5-minutilise ettekande enda juhitava temaatilise töörühma tegevuse kohta. Ettekanded toovad esile töörühma fookuse ning edasised tegevussuunad. Ettekandele järgneb 15 minuti jooksul arutelu.
  - Keeleõppe ja hariduse töörühm – Andero Adamson
  - Eesti kuvandi, info ja kommunikatsiooni töörühm – Egge Kulbok-Lattik

- Kultuurieksport ja kultuuriseltside koostöö töörühm – *Piret Hartman*
  - Majanduskoostöö ja investeringute töörühm – *Janne Kendla*
  - Konsulaartenuste ja rahvadiplomaatia töörühm – *Signe Matteus*
  - Noorte ja noorte täiskasvanute töörühm – *Gerttu Aavik*
  - Tagasipöördujate töörühm – *Egge Kulbok-Lattik*
  - Rahvuskaaslaste usulise teenimise töörühm – *Ringo Ringvee*
4. Järgmisest koostöökomisjoni koostumisest
5. Rahvastikuminister Riina Solmani kokkuvõtte ja lõppsõna

1. Rahvastikuminister Riina Solmani tervitussõnavõtt

Minister avab pidulikult koostöökomisjoni teise koosoleku, tervitab ülemaailmse eestluse koostöökomisjoni (edaspidi ÜEKK) uusi liikmeid ning tänab kõiki osapooli panuse eest. Tervitussõnavõtu tekst – vt *protokolli lisa 1*.

2. Ülevaade Üleilmse eestluse programmi koostamisest

Koosoleku juhataja asekancler Raivo Küüt annab ülevaate Üleilmse eestluse programmi koostamisest ning edasisest ajakavast seotuna samaaegselt valmiva Rahvastiku ja sidusa ühiskonna arengukavaga. Lisainformatsioon programmi kodulehe kohta ning selgitus Vabariigi Valitsuse korralduse muudatuse kohta ÜEKK liikmete osas – vt *protokolli lisa 2*.

3. Töörühmajuhude ülevaade töörühmade tööst ja arutelu

- **Keeleõppe ja hariduse töörühm** – *Andero Adamson, HtM*

Ülevaade 09.01.2020 toimunud töörühma esimesest koostumisest, mille aluseks oli ülevaade valdkonna hetkeolukorrast, sh saavutused ja väljakutsed. Töörühma üksmeelne seisukoht on, et väliskogukondades pakutavaid keeleõppe võimalusi tuleb mitmekesistada. Sealjuures tuleb arvestada keeleõppe puhul sihtrühmade erinevate vajadustega. Valdonna võimalik eesmärk - eesti keele õppimise võimaluste laiendamine välismaal, et arendada ja säilitada väljaspool Eestit elavate laste ja noorte eesti keele oskust ning soodustada nende võimalikku tagasipöördumist Eestisse. Millele konkreetselt edaspidi enam keskenduda – näiteks eelkoolialiste laste keeleoskuse arendamine, sobiva e-õppevara väljatöötamine, keelelaagrite laiendamine, eesti keele õpetajate koolitus, kuidas kaasata enam neid sihtgrupe, kes pole seni keeleõppega välismaal seotud, jne.

Arutelu ja küsimused

Arutletakse selle üle, et Soomes toimib kenasti eesti keele õpe KOVIDes, kuna nõudlus keeleõppe järele on suur. Küsimus, kas e-õppevara puhul on tegemist vabavaraga ning kas õpetajad saavad ise sinna sisendit anda. Digiõppevara kasutamine areneb jõudsalt (nt digiõpik, jne). Arutelu selle üle, kas Eesti õppekavas ja õppematerjalides kajastatakse Eesti väliskogukondi puudutavat liialt vähe. Käsitletakse ka väliskogukondade raamatukogude küsimust – HtMi eestvedamisel tegeleb nende teemadega Eesti Rahvusarhiiv, eesmärgiks on, et andmed oleksid digitaliseeritud ja kõigile kättesaadavad. Raamatute Eestisse tagasisaatmise praktika – suutlikkus neid vastu võtta on olude sunnil vähenenud.

- **Eesti kuvandi, info ja kommunikatsiooni töörühm** – *Egge Kulbok-Lattik, SiM*
Ülevaade töörühma kahe esimese kohtumise kohta 17.02.2019 ja 07.01.2020. Huvi töörühmas kaasa lüüa on suur ning osalejaid on palju. Üleilmse eestluse programmi põhiülesanne töörühma seisukohalt on tuua kokku, lõimida ülemaailmsed eesti kogukonnad aga ka kõik eestluse nimel tegutsesed ja tegutseda soovijad. Tegevuste eesmärgiks on Eesti identiteedi säilitamine ja arendamine, eesti kultuuri kandepinna laiendamine ja tugevdamine maailmas – vt *protokolli lisa 3*.

Arutelu ja küsimused

Teemade ring, mida töörühm katab, on lai, kuid fookuskohad hakkavad välja joonistuma. Arutati väliseesti ajalehtede küsimust – vanem generatsioon eelistab paberväljaandeid, kuid mitmed veel eksisteerivad väljaanded on muutunud digiväljaanneteks. Ettepanekuna toodi esile mõte, et võiks ühiselt välja anda üht korralikku väliseesti ajalehte, näiteks kolmes keeles, mis katab endas infot nii Eesti, Rootsi, kui ka Põhja-Ameerika kohta. Arutleti ka ERRi võimalikku rolli ühtse infovälja kujundamises. Tuuakse esile mõte, et enam kajastust tuleb luua suursündmustele nii kodu- kui väliseestis, sest ka see aitab hoida informatsiooni ühtsena. Toetada tuleb Eesti kuvandi säilitamist ja hoidmist, kõike juba olemasolevat tuleb võimendada. Arutelu selle kohta, kui palju on Eestis huvi ja patriotismi väliseesti lehti tellida? Ettepanek soodustada väliseesti toimetuste omavahelist koostööd ning seeläbi ka võimalikku koostööd suuremate Eesti väljaannetega. Lähiminevikus pole see mudel edu toonud. Arutleti veel sel teemal, kuidas Eestis väliseesti teemadele enam kajastust leida. Pakuti välja idee kord aastas ilmuva lisalehe näol mõne suurema väljaande vahel. Välja pakutud ideede ja suundumuste põhjal saab eksperte kaasates edasi liikuda juba meetmete väljatöötamise suunas.

- **Kultuurieksport ja kultuuriseltside koostöö töörühm** – *Piret Hartman, KuM*
Ülevaade töörühma esimese kohtumise kohta 09.01.2020, kus lisaks kultuurieksporti ja kultuuriseltside küsimustele kaeti ka arhiivide küsimust. Diasporaa kultuurimeetmete eesmärk on soodustada väliseesti keskuste ja ühenduste kontakte Eestiga; tagada tugev kultuuriline ja rahvuslikku identiteeti toetav side võõrsil elava eestlaskonnaga ning väärtustada ja tõsta esile välismaal elavate rahvuskaaslaste panust Eesti ühiskonna arengusse – vt *protokolli lisa 4*.

Arutelu ja küsimused

Arutelu kultuuri- ja tegevuste üle, mis on konkreetset suunatud väliskogukondadele, aga ka idee üle, et väliseestlased, kui eesti kultuurisaadikud maailmas. Valdkonnas soovitakse enam koordineeritust just ressursside nappuse tõttu ning kaasatus võib toimida ka rohujuure tasandil. Leitakse, et ühtse info levitamisel puudub üks ja alati toimiv lahend, kuid kaasa aitab see, kui iga valdkond tegeleb edasi juba olemasolevate tegevustega (nt VaM läbi aukonsulite võrgustiku, Eesti Instituut läbi oma portaali ja kultuurisündmuste kaardistamise ning INSA läbi oma portaali, jne). Tähelepanu tuleb pöörata aga info omavahelisele paremale koordineerimisele – kaasamine ning teema laual hoidmine. Positiivse asjaoluna tuuakse esile, et kogu valdkonnal on nüüd valitsuse tasandil rahvastikuministri näol eestvedaja.

Iddiasporaa küsimus – ei tohi seda suunda unustada vaatamata poliitilistele probleemidele. Jaani kirik Peterburis toimib kui Eesti maja. Koosoleku juht kutsub töörühmajuhte läbi mõtlema oma teemade kontekstis seotust iddiasporaaiga. Samas

tuleb idadiasporaa suunal arendustööd tehes arvestada asjaoluga, et Vene riik võib seda tegevust teisiti tõlgendada.

Arutelud erinevatel teemadel. Välja pakuti idee, et väliskogukonnad võiksid teha järelevalvet maailmas näiteks Eesti disainile – ideekaitse küsimus. Bürokratia võimaliku vähendamise küsimus – bürokratiat tuleb vähendada ning arvestada tuleb vahetu tagasisidega (rahastuse taotlemisel). Rahastamisskeeme tuleb ühtlustada ning leida kõige mõistlikumad lahendused. KuM kinnitas, et hetkel on uuesti laual idee avada mingil kujul uuesti Stockholmis Eesti Instituudi esindus. Millal või mis kujul see plaan realiseerub, ei ole veel selge.

- **Majanduskoostöö ja investeringute töörühm** – *Janne Kendla, VaM*

Ülevaade töörühma esimese kohtumise kohta, mis toimus 22.01.2020 välisministeeriumis. Kõlas mõte, et paljud asjad ei ole kinni ainult ressurssides, vaid ka heas tahtes. Antud töörühma tegevus võiks otseselt aidata kaasa ressursside leidmisele, olemas on juba häid näiteid väliseesti ettevõtjate kaasamisest, puudub aga regulaarsus ja süsteemsus. Oluline on aidata säilitada võõrsil asuva eestlaskonna identiteeti, kaitsta nende huve ning kaasata neid paremini Eesti ühiskonnaellu ja arengusse. Mõte kaasata võõrsil elavat eestlaskonda rohkem äridiplomaatilistesse tegevustesse, et toetada ekspordi ja investeringute jätkusuutlikku kasvu – vt *protokoll* lisa 5.

Arutelu ja küsimused

Arutelu selle üle, kuidas väliseesti kogukonna hääl peaks olemasolevaid ning väljapakutavaid tegevusi toetama. Mis võiks olla motivatsiooniks väliseesti kogukonna liikmetel teha tööd Eesti turundamisel ja kontaktide võrgustamisel? Mitmest seisukohast ilmneb, et suuremaid ootuseid pannakse Eesti välisesindustele. Oodatakse aktiivsemat kaasatust – näiteks ärilepingute allkirjastamine saatkondades, erinevad (võrgustumise) üritused saatkondades. Leitakse, et selline lähenemine aitaks kaasa „küünarnukitunde“ tekkimisele.

USA näitel kinnitatakse, et kogukondades on olemas palju inimesi, kes tegelevad majandusküsimuste edendamise, kuid nad ei ole omavahel võrgustunud ning omavaheline tegevus on pigem juhuslik. Välja pakutakse idee korraldada üritusi ka sihtriikides (kokkutulek, seminar, jms) – see näitaks riigi kohalolekut kogukondades. Aukonsulite poliitika võimalik übermõtestamine – Eestil on vaja abi ärisuhete edendamisel ning aukonsulitel oleks oma laia tegevusega selleks head eeldused.

- **Konsulaartenuste ja rahvadiplomaatia töörühm** – *Signe Matteus, VaM*

Ülevaade töörühma esimesest kohtumisest, mis toimus 08.01.2020 välisministeeriumis ning kus osalus oli tagasihoidlik. Teisel töörühma kohtumisel planeeritakse enam keskenduda rahvadiplomaatia küsimustele. Töörühma kontekstis peavada eesmärgid olema globaalsed, samas peame arvestama sihtrühma erinevate ootuste ja vajadustega. Töörühma eesmärkideks on kvaliteetsed ja kaasaegsed konsulaartenused kõigile võõrsil viibivatele eestlastele; Eesti kogukond – potentsiaal Eesti positiivse kuvandi tutvustamisel (välissuhtluses, äridiplomaatias, info jagajatena Eesti kultuuri ja ühiskonna kohta). Töörühma juht rõhutab ka õppimist teiste riikide headest praktikatest. Olulisel kohal on mõte, et riik kaasab eesti väliskogukondi süsteemselt, järjekindlalt ja senisest sisukamalt – vt *protokoll* lisa 6.

Arutelu ja küsimused

Mõtisklus selle üle, kuidas igaüks, kes tunneb end eestlasena, selle üle ka uhkust tunneks ja kuidas saaks see olla motivatsiooniks eestluse edendamisel maailmas. Leiti, et osad teemad vajavad kõrgemat poliitilist otsustustasandit.

Usulise teenimise töörühm on esile toonud selge probleemi viisaküsimuste osas (nt idadiasporaa teenimiseks viisad, tööload ja lepingud). Arutelul osalejad nõustuvad, et Petserimaa küsimust tuleb arutada ka konsulaarteenuste töörühmas. Etnilistele eestlastele (kel ei ole kodakondsust) kehtivad pikemad viisad (kuni 5 aastat) ning ka elamislubade andmise korral kehtib neile lihtsustatud kord. Koostöökomisjoni poolt tehakse ettepanek programmi raames enam tähelepanu pöörata ka e-residentsusele, täpsemalt headele praktikatele, mida sellest oleks võimalik ära kasutada ulgueestlaste kontekstist. Tähtsaks peetakse väliseestlaste tunnustuskultuuri edendamist. Hetkel pälvivad riiklikku tunnustust protsentuaalselt väga vähesed väliseestlased. Lisaks jõuab info tunnustuse andmise võimaluse kohta väliskogukondadesse vähe. Taaskord viide väliseestluse teema vähesele kajastusele (ERMi näitel).

Saalis tõstatas küsimus selle üle, kas ja kuidas saaks riik toetada väliseestlaste ühendumist ehk seltside ja MTÜde loomist välismaal. Ühingute loomine toimub asukohamaade seaduste alusel, kuid näiteks saatkonnad võiksid kaasa aidata loomise protsessidele. Tehakse ettepanek, et välisesindustel võiks olla võimekus abistada nt põhikirja kokkupaneku, juriidilise abi andmisel seltside loomisel, jms; lisaks võiks saatkondade juures olla reaalne võimalus ühingute registreerimiseks. Välisministeeriumi esindaja sõnul liigutakse sinna suunas, et saatkondade poolne toetus oleks süstemaatilisem ja järjepidevam ning Riiga loodava uue esinduse näol katsetatakse juba mõnda uut lahendust. Koosoleku juhi üleskutse teha koostööd ka peagi valmiva kodanikuühiskonna programmi kaudu.

- **Noorte ja noorte täiskasvanute töörühm** – *Gerttu Aavik, HtM*

Ülevaade töörühma esimesest kohtumisest, mis toimus 17.01.2020. Töörühm on väga aktiivne ning tuntakse heameelt, et on olemas eraldi töörühm, mis keskendub eraldi noortele ning kus noortel on võimalik endal sõna sekka öelda. Tehakse ettepanek rohkem vabakuulajaid koostöökomisjoni kohtumistele kaasata (just noori). Töörühma seisukohaks on, et välismaal elavatel noortel peab olema side Eesti ja eesti kultuuriga ning nende kodumaale naasmine seeläbi võimalikult lihtne. Mitteformaalsete võrgustike olemasolu välismaal ja Eestis elavate noorte vahel peavad olema arendatud ja toetatud – vt *protokolli lisa 7*.

Arutelu ja küsimused

Koostöökomisjonil on suured ootused noorte töörühmale, eriti just jätkusuutlikkuse tagamise osas. Noortel on juba olemas palju ideid ning nad on valmis neid kohe ka ellu viima, kui neile ainult võimalus antakse. Antud kontekstis peab kindlasti noorte puhul eristama vähemalt kahte erinevat sihtrühma – Eesti noored, kes on läinud võõrsile õppima, ja noored, kes elavad (ja on ka sündinud) välismaal. Välismaal elavad ja õppivad noored on välja öelnud ka oma soovi enda hääl ühiskonnas kõlavaks teha ning luua võrgustikud Eesti ettevõtjatega, sest sidemed kaovad peale paljusid kodumaalt eemal viibitud aastaid. Tõstatub arutelu selle osas, et kuidas teavitada väliseesti ja välismaal õppivaid noori, et Eestis on puudu 5000 IT-valdkonna hästitasustatud spetsialisti. Viide

juba majanduskoostöö töörühma ettekande juures välja pakutud ideele kutsuda ellu ministeeriumide üleses koostöös suurüritus Eestis (*Global Estonia Forum?*), mis tooks kokku erinevad võrgustikud – ettevõtjad, noored, teadlased, jne. Töörühmajuhi kinnitusel on sotsiaalministeerium avaldanud valmidust vaadata üle täna virtuaalsel kujul toimuvad töömessid, et need praktilisel kujul ära linkida. Tähtsustatakse asjaolu, et noorte töörühm peab hoidma oma fookuse laiana.

- **Tagasipöördujate töörühm** – *EGGE Kulbok-Lattik, SiM*

Töörühm on kogunenud kahel korral 16.12.2019 ning 06.01.2020 siseministeeriumis. Tagasipöördujate teema on osa rahvastikupoliitikast, mille eesmärgiks on mõjutada rahvastikukäitumist – julgustada Eestist lahkunud inimesi tagasi pöörduma. Viimaste aastate näitel on olemas positiivne trend, kus 8000-8500 inimest aastas naaseb. Mida oleks õppida teiste riikide headest praktikatest tagasipöördumisega seoses (Läti praktika)? Uuringu vajadusest rahvuskaslaste ja tagasipöördujate kontekstis – vt *protokoll lisa 8*.

Arutelu ja küsimused

Arutelu planeeritava uuringu osas. Nimetusest – kõlas nimetus väliseestlaste rahvaloendus, kuid sisuliselt on tegemist siiski uuringuga. Uuringu eesmärgiks on saada vastused küsimustele, et millega eestlased välismaal tegelevad, kas nad identifitseerivad end eestlastena, kas neil on olemas võimalik soov tagasipöördumiseks ning muuhulgas saada teada ka täpsem arv Eesti diasporaa suuruse kohta (hetkel on see hinnanguliselt kuni 15% eesti rahvast, ehk 200 000 inimest). Hetkel on tähtis identifitseerida kanalid, läbi mille kõikide eestlasteni laias maailmas jõuda (statistikaameti abi, konsulaarvõrgustiku abil, jne). Kindlasti kasutada ka teiste riikide rahvastikuregistreid, kuid mitte iga riigi registrist ei saa vajalikku infot (nt Rootsi rahvastikuregistris märgitakse üksnes „välismaal sündinud“, lisamata konkreetset riiki).

Tehakse ettepanek ühiskonnas enam keskenduda headele näidetele aktiivsetest eestlastest, kes on Eestisse edukalt tagasi tulnud. See võiks aidata ergutada noori, kes mõtleavad tagasipöördumisele.

Eraldi sihtrühmana tuuakse esile tagasipöördunud perede lapsed. Enam tuleks tähelepanu pöörata tagasipöördunud laste abistamisele kooliellu sisse elamisel. See peab olema kahesuunaline, sest ka koolid (eriti kohalikes omavalitsustes) peavad seda võimekust omama. Öeldakse välja mõtte pakkuda tagasipöördunud lastele lisaks keelepraktikale ka Eesti folkloori õpet.

- **Rahvuskaslaste usulise teenimise töörühm** – *Ringo Ringvee, SiM*

Töörühm on kohtunud kahel korral, 07.01.2020 ning 22.01.2020 siseministeeriumis. Mitmed tähtsad teemad on kaardistatud ning nüüd tuleb hakata tegevusi ellu viima. Töörühma sõnastatud eesmärgiks on tagada eestlaste usuline teenimine nende asukohariikides väljaspool Eestit. Ajalooliselt on kogudused olnud olulisteks eestlaste organisatsioonideks välismaal, mis on taganud rahvusliku identiteedi säilimise omakeelsete usutalituste, aga samuti koguduse kooride ja teiste kogukondlike tegevuste kaudu. Seetõttu on eestlaste usuline tegevus olnud ja on tänini oluline eestlust ja Eesti identiteeti välismaal toetavaks teguriks. Olulise reformina eestlaste usulise teenimise korraldamisel välismaal tuleb näha kavandatavat Eesti Kirikute Nõukogu kaasamist.

Oluline arendustegevus, mis seni on jäänud osaliselt või täielikult teostamata rahaliste võimaluste piiratuse tõttu, on rahvuskaaslaste usuline teenimine nt Krimmis, Soomes (Tampere, Turu), Siberis, Londonis, Brüsselis ja Ameerikas.

Ilmnenud on kokkupuutekohad teiste programmi töörühmadega, näiteks keeleõppe ja hariduse töörühmaga (kakskeelsete Eesti elu ja ajalugu tutvustavate infomaterjalide puudus, keeleõpe koguduste pühapäevakoolides, jne); kultuuriekspordi ja kultuuriseltside koostöö töörühmaga (koguduste rahastusvõimaluste olemasolu osalemaks kooridega muusikasündmustel Eestis, lisaks arhiivinduse küsimus), konsulaarteenuste ja rahvadiplomaatia töörühmaga (kogudusi teenivate vaimulike viisade pikendamine ja elamislubadega seonduvad küsimused), Eesti kuvandi, info ja kommunikatsiooni töörühmaga (usuliste tegevuste kajastamine väliskogukondadest kodumaale ja vastupidi, jne).

Arutelu ja küsimused

Usulisel teenimisel on olnud väga tähtis roll läbi aja eesti kogukondade koondamisel, koos hoidmisel ja ühiste väärtuste (kultuurilised, rahvuslikud ja usulised) kandmisel - ajalooline eestluse hoida maailmas. USAs on jätkuvalt usuline teenimine väga tähtis element eestluse hoidmisel. Kahjuks õpetajaid on kogukondade juures vähe ja vahemaad riigis on suured. Nõudlus on ka leerilaagrite järele. Pakutakse välja mõte tuua väliseesti noori Eestisse leerilaagritesse - kasu saaks sealhulgas ka keeleoskus, paraneks teadmised Eesti ühiskonnast ning kujuneksid välja sõprussidemed Eestis.

Küsimus selle kohta, kuidas nooremad generatsioonid kiriku rolli näevad. Noored ei ole homogeenne grupp, kuid näiteks Helsingi näitel on kirikust ja kogudusest noortele peredele arenenud justkui omamoodi perekeskus.

Arutletakse haudade korrashoidmise järjepidevuse teemal. Siinkohal pakutakse välja siseministeeriumi ja välisministeeriumi suuremat koostööd antud küsimustes. Seni on näiteks EELK olnud lepinguliseks partneriks idadiasporaa juures osade haudade korrashoiu tagajana.

Tullakse tagasi ühtse inforuumi küsimuse juurde ja toetatakse ideed, et info peab liikuma enam mõlemas suunas. Ulgueestlusel on suur osa eesti rahvuslikus mälus ning seda peab tingimata väärtustama. Pakutakse välja võimalikke lahendusi – näiteks raadio- või teleasaade kord kuus väliseestluse teemadel. Omal ajal mängis tähtsat rolli Eesti ühiskonnas „Ameerika hääl“, kas nüüd võiks ellu kutsuda „Eesti hääl“?

4. Rahvastikuminister Riina Solmani kokkuvõte ja lõppsõna

Minister tänab koostöökomisjonil osalenud liikmeid ja võtab kokku huvitava ning sisuka arutelu. Informatsioon ÜEKK järgmise ehk järjekorras juba kolmanda koosoleku kohta, mis toimub Tartus, 27.04.2020. Järgmisel päeval, 28.04.2020 toimub Tartus ERMis Rahvuskaaslaste programmi konverents – vt *protokoll* lisa 9.

/allkirjastatud digitaalselt/

Raivo Küüt
rahvastiku-, kodanikuühiskonna- ja
perepoliitika asekanter